

KUSTBON

Veckotidning för svenskarna i Estland.

Fjärde årg. No 20.	Prenumerationspris. 1 månad Mr. 12:— I Sverige: 1 månad Kr. 0: 75 I Finland: 1 månad Fmk. 1: 50	Utgives av Svenska Folkförbundet i Reval alla onsdagar. Ansvarig redaktör: N. Blees. Redaktionens adress: Riddaregaten 3, Reval.	Annonspris. 2 mk. pr mm. I Sverige: 10 öre pr. mm. I Finland: 30 penni pr mm. För annons, som införes 10 eller flera ggr, räknas 20% rabatt.	22 juni. 1921.
------------------------------	--	--	--	-------------------

Nargö.

Bland andra Estlandssvenskar förtjäna i dessa tider Nargöborna ett omnämnande. Innebyggarna på den lilla ön ha under de sista åren haft att genomgå många öden. Redan innan kriget började beslagtogs jorden av ryska regeringen för den s. k. kejsar Peter den stores festning, och 1914, då kriget utbröt, fingo alla öbor lämna hus och hem samt söka sin utkomst: i Reval och några andra orter i Estland samt i Sverige och Finland. Under tyska ockupationstiden fingo de förskingrade familjerna resa tillbaka och taga i besittning sina förra hem. Men huru såga de sistnämnda ut? En stor del av gårdarna voro helt och hållet förstörda, uppbrända, jämnade med jorden, andra delvis förstörda. Numera äro husen någorlunda reparerade och två tredjedelar av befolkningen har rest tillbaka till ön, men ännu ha de icke kunnat bli fasta ägare eller arrendatorer till sin jord. Ön är allt fortfarande festningsområde och fiskarena erhålla ännu så länge endast genom årliga auktioner höängar för sina kor. Prisen bli genom auktionen oerhört dyra för de små ängslapparna. — Öborna gjorde klokt i om de förut överenskomme att icke bjuda över varandra. — Det vore synnerligen önskvärt, att regeringen fortats

På grund av de stegrade priserna för papper, tryckning och porto se vi oss—i stället för att höja på prenumerationsavgiften, ty många ha betalat till årets slut— tvungna att under ett par sommarmånader utge tidningen endast efter varannan vecka. Nästa nummer utkommer alltså först efter 14 dagar den 6 juli.

möjligt ville utreda Nargö jordfråga.

Då de ryska trupperna lämnade landet uppbrände de förutom boningshus även öns lilla träkyrka, och skolhuset blev så illa medfaret att dess iståndsättande skulle kosta omkr. 100.000 Emk. Det är dock trots allt öbornas fasta plan att reparera huset, som sedan också skulle kunna tjänstgöra som kapell för gudstjänsterna. Glädjande att se, att Nargöbornas plan genom deras egen goda vilja håller på att krönas med framgång. Festen, som den 12 dennes anordnades till förmån för det förstörda skolhusets återuppbyggande, har inbringat 22.000 Emk. och det är öborna själva (invånarantalet knappast 300), som i huvudsak offrat dessa slantar. Heder åt Nargöborna härför! Mindre summor ha även förut samlats och någon hjälp torde öven kunna påräknas av S. O. V., så att skolan nu

mera utan tvivel borde fås till stånd. Under de två sista åren har skola hållits i en hyrd lokal.

Kyrkodagen,

som avhölls d. 14—16 juni i Reval var mycket arbetsdryg och sysslade i huvudsak med vanliga frågor, av vilka lönefrågan, klockarseminariet, inre och yttre missionen, religionsundervisningen i skolorna, centralkassans underhåll jämte pastor Kapps interpellation angående biskopsinvigningen utgjorde de väsentligaste. Prästernas lön önskar kyrkodagen fastställa lika med en rektors vid gymnasierna, f. n. från 10 till 12 tusen mark i månaden, och klockarens lika med en elementarlärare, f. n. från 6 till 8 tusen mark i månaden.

För utbildning av klockare och diakoner grundas ett seminarium i Dorpat. I de allmänt bildande ämnena borde seminariet motsvara gymnasierna.

Missionsarbetet borde bedrivas med större iver, isynnerhet bland den mognare ungdomen. Centralkassan har för ändamålet anslagit 100.000 mark.

Åt religionsundervisningen, som enligt den nya folkskolelagen inte ingår i skolprogrammet, borde man skaffa hemortsrätt i detsamma, och om religionen även uteslutes ur de lärda skolornas program, som inom kort inlämnas till riksdagen, vill kyrkodagen arbeta därför att för frågans avgörande folkomröstning må företagas.

Till centralkassan, som har att bekosta biskopens lön, konsistoriets underhåll, bidrag åt ålderstigna präster och klockare m. m., beslöts att varje kyrkomedlem betalar 5 mark. Öarna Ösel, Dagö och Wormsö betala halva avgiften, d. v. s. 2 mark 50 p. å person.

Om handlingarna voro av mera saklig natur under de 3 dagarna, så var dock slutet när interpellationen debatterades ganska stormig. Pastor Kapp går till rätta med konsistoriet att det avvikit från den gällande kyrkoförordningen och evangeliska andan i det biskopsinviqningen i mycket enligt hans mening påmint om katholicismen.

I ett mycket sakligt och välframfört svar tillbakavisar professor Köpp interpellationen, som var ohållbar, ävenså bevisades att det här icke kan vara tal om avvikelser från kyrkolagen och förordningarna, ty någon ritual för biskopsinviqning finnes ej i den estländska kyrkohandboken och kyrkolagen. Den så kallade superintendenten, som interpellanten ville jämnställa med biskopen, var alldeles någonting annat: han valdes av den världsliga makten till konsistoriets vice preses, biskopen däremot är vald av kyrkodagen, d. v. s. av församlingarna själva till herde och ledare.

Efter heta debatter godkändes konsistoriets handlingssätt med 102 röster mot 64. I ett slutande förande i denna fråga yttrade

kor-sistorieassessorn Lattik, att pastor Kapp här icke handlat i evangeliskt intresse utan låtit leda sig av helt andra motiv och bevekelsegrunder.

Beslöts att avhålla nästa kyrkodag i Dorpat.

Svenska prosteriet.

Tisdagen den 14 juni samlades den första svenska prostsynoden i Reval, Riddaregatan 3. Närvarande voro ombud från Reval och Ormsö samt gäster från Nuckö.

Till prost för svenska prosteriet valdes enhälligt kyrkoherde Nils Linderstam vid Revals svensk-finska Mikael's församling och till v. prost kyrkoherde Karl Malm, Ormsö.

Till kontraktsadjunkt för hela det svenska Estland utsågs pastor John Klasson, Nuckö.

Prosteriet skulle vidare söka anordna 4 gudstjänster i året för svenskarna i Korkis och Wichterpal samt öppna svensk skriftskola för ifrågavarande svenskbygder. Prosteriet vill för sakens ordnade träda i förbindelse med väderbörande estnisk kyrklig myndighet.

På prosteriets program upptogs dessutom ungdoms- och söndagsskoleverksamheten, som skulle ställas under pastor J. Klassons ledning.

Det svenska prosteriet och Nuckö församling.

Enligt ett par muntliga uppgifter får redaktionen här meddela, att kyrkoherde Tannebaum (Kustbon № 16) icke synes ha någon skuld i att Nuckö urgamla svenska församling olyckligtvis kom att tillhöra ett estniskt prosteri. Pastorn lär själv ha uppmanat svenskarna att rösta för det svenska prosteriet. Man har bara begått det stora formfelet att omröstningen i frågan skett på två olika ställen (någon egentlig

omröstning lär det dock icke ha varit), och biskop Kukk har bestämt att Nuckö skulle tillhöra ett estniskt prosteri. — Vi hoppas, att kyrkoherde Tannebaum framdeles låter sammankalla stämman för omröstning i frågan och då skall det avgöras, till vilket prosteri Nuckö kommer att höra.

Redaktionen.

Franska sändebudet herr A. Gilbert

har den 16 juni till Rikssäldsten överlämnat sin fullmakt, under tecknad av A. Millerand och A. Briand.

Minister Gilbert håller vid papperets överlämnade ett varmt tal till vår premiärminister. Frankrike önskar träda i vänskaplig och förtrolig förbindelse med vårt land och uttalar förhoppningen om premiärens bistånd i arbetet för förstärkandet av de vänskapliga banden som lyckligen förenat de båda rikena samt önskar Estland all framgång.

Vår ministerpresident svarar och tackar för de varma orden och utlovar såväl regeringens som sitt eget bistånd i alla avseenden, då det är fråga om de båda staternas vänskapliga närmande.

Explosion i raketverkstaden i Reval

inträffande söndagen den 19:ds. Lidret, där raketerna tillverkades, flög i luften med taket, och mästaren, alldeles svartbränd och svårt skadad, fördes till sjukhuset. Huru stort antal förfärdigade raketter förstörts är ännu oklart.

Lärarekongressen.

Den 16, 17 och 18 juni avhölls i Reval den 5 allmänna lärarekongressen.

Kongressen, som räknade över 600 deltagare, var i år sakligare och innehållsrikare än de föregående

ären. Arbetet fördelades i två sektioner: folkskolornas och de lärda skolornas.

Bland viktigare frågor, som behandlades, må nämnas elementarskoltvångets genomförande i praktiken 1920—1921, Estlands mellanskolor (läroverk) och deras framtidsplaner, språkfrågan. Det första främmande språket borde enligt kongressens önskan bli engelska och det skulle börja läsas först i 5: te klassen — folkskolan är naturligtvis bottenskola.

Nationalitetsfrågans lösning i Finland.

Vasa-Posten skriver för den 11 juni bl. a. följande:

Ålandsrapportörerna beröra i sin utredning, såsom naturligt är, även hela den svenska befolkningens ställning i detta land. De framhålla, att frågan icke är lätt lösa på ett fullständigt och tillfredsställande sätt. emedan i detta land finnas många områden med blandad eller tvåspråkig befolkning, i vilka majoriteten oftast är finsk. Finlands nya regeringsform synes visserligen ganska klart formulera principen om likställighet mellan de båda språken. Men det väsentliga är dock tillämpningen av denna princip; och det är obestriddigt att en viss spänning och t. o. m. ett visst misstroende råder mellan de båda språkgrupperna. Vi hysa, säga rapportörerna, den fasta förhoppningen, att den finska majoriteten, vars härskande ställning är tryggad för alla tider, skall förstå att visa sig liberal och generös emot minoriteten, utan att därför avstå från sina egna rättigheter. Endast på detta sätt skall varje misstroende försvinna.

Rapportörerna förutsätta visserligen hos den finska majoriteten egenskaper, som sällan kommit till synes, då det gällt vår nationalitetsfråga. Vi böra

dock taga fasta på rapportörernas klara övertygelse, att "endast på detta sätt" misstroendet det skall försvinna. Skall den finska majoriteten förstå detta?

Svenska folktingets fullmäktige har i ärendet gjort en vädjan till regeringen.

Till statsministern överlämnades nämligen den 8 juni en hemställan om att regeringen vid nationernas förbunds möte i Geneve måtte förklara sig beredd att tillmötesgå rapportörkommisionens garantiförslag rörande Åland samt att den skall göra till sin uppgift att med det första åstadkomma en för Finlands svenskar gynnsam lösning av nationalitetsfrågan och överlämna proposition därom till Finlands riksdag.

"Det kan ju ej skada" — kan man säga om denna framställning. Den vädjar till regeringens goda vilja och kan vara en prövosten på dess beredvillighet. Men kunde man ej anse nödigt kräva, att berörda proposition till lösning av nationalitetsfrågan kommer före vid förbundsrådet? Det beror ju dock på denna propositions innehåll, om nationalitetsfrågan verkligen skall kunna avskivas i detta land, om fred skall kunna inträda och vardera nationaliteten få utvecklas efter sin egenart till bättnad för det helas bestånd.

Utlandet.

Sverige.

Emil Svensén död.

Den bekante skriftställaren Emil Svensén har avlidit i en ålder av 71 år. Den avlidne är känd genom sina populära historiska skildringar och sin omfattande förläsningsverksamhet.

Lettland.

Ministerkrisen är över. Meje-roviz har bildat ny ministär, som är sammansatt av 4 högermän, 4 socialdemokrater och några neutrala.

Finnland.

Ekenäs seminariums 50-års fest.

Till avslutningen vid Ekenäs seminarium och dess 50 års fest, vilken under storartad och högtidliga former firades i torsdags och fredags förra veckan hade 800 deltagare från andra orter infunnit sig, mest forna elever men även andra vänner av svensk kultur och den svenska skolan i Finland.

Tysklands tribut 6 milj. döda och lemlästade.

Chefläkaren vid amerikanska marinen, Drebainbridge, har med stöd av officiellt material fastslagit, att Tysklands förluster i under världskriget döda, sårade och försvunna anslås till runt 6 miljoner.

Gula och vita.

Förberedelser för det nya världskriget.

Ett telegram från Washington meddelar:

Enligt den nyaste amerikanska flottplanen skall huvuddelen av flottan stationeras i Stilla oceanen, medan i Atlanten kvarbliva endast krigsfartyg av andra klass. Denna plan uppgjordes omedelbart efter det man erfor, att japanska regeringen beslutat draga tillbaka marinstationeringen från sina besittningar i de södra delarna av Stilla oceanen.

Nord-Irlands parlament

London 6. 7. Den första sessionen i Nord-Irlands parlament var mycket kort. Efter förberedande val uppskötts parlamentets sessioner till den 22. d:s, då konungen skall närvara vid de officiella öppningshögtidigheterna. Till talman valdes major O. Neill. Konungen har godkänt valet. Senatorsvalen i det nya parlamentet försiggå i dag.

De Polsk-Rumäniska handelsförbindelserna.

Varschau 7. 6. Rumäniens befullmäktigande delegation har an-

länt till Varschau för att avsluta ett handelsfördrag med Polen.

Det Fransk-Ungerska fredsfördraget.

Berlin 7. 6. Vid behandlingen av det ungerska fredsfördraget i representantkammaren förklarade Briand, att Frankrike, som alltid ställer de humanitära grundprinciperna högt, icke har för avsikt att utöva någon påtryckning i frågan om modifikationer i de av Ungern framställda ändringsförslagen som äro av politisk innebörd. Kammaren godkände fredsfördraget med 490 röster mot 75.

Tyskland och ententen.

Förhållandet mellan Tyskland och ententen är fortfarande mindre gott. Dock ser det ut som om tillståndet med tiden skulle förbättras. Tysklands återuppbyggnadsminister Rathenau och ministern för Frankrikes förödda områden ha sammanträffat i Wiesbaden för att överlägga om skadeståndspolitikens praktiska fullföljande. Diskussionerna ha rört sig om frågan angående 26-procentsavgiften på tyska exportvaror, som Tyskland önskade få förlagd på annat sätt än ententemakterna bestämt. Tyskarna äro villiga att direkt ta del i Nord-Frankrikes återuppbyggande.

Oberschlesien.

Något avgörande i Oberschlesiens fråga har det heller icke blivit. det är de franska och tyska intressena, som här spela huvudrollerna, och polackerna vilja behålla så mycket som möjligt av de områden de beslagtagit, men kunna naturligtvis icke förhindra att terräng går förlorad för dem. Kanske att Englands ingripande med tiden leder till "fredsslut."

Morska storstrejken.

De svenska tidningarna meddela, att storstrejken avblåses.

Ett sammanträde har ägt rum mellan ombud för arbetsgivarföreningen och landsorganisationens sekretariat för förhandlingar rörande storstrejkens avblåsning. Efter tre timmar avbröts sammanträdet utan att något resultat uppnåts.

Verdens Gang meddelar att förhandlingarna närmast röra sig om protokollet av den 8 juni vid sammanträdet inför förlikningsmannen, då frågan om storstrejkens avblåsning behandlades. Arbetsgivarna hade därvid uttryckligen förbehållit sig rätt att återtaga arbetare i den mån de hade användning för dem. Nu visar det sig emellertid att landsorganisationen avblåst sortstrejken

under den förutsättningen att alla arbetare finge återgå till sina förutvarande befattningar.

Lenin ändrar program.

Vid den nyligen avslutade konferensen av ryska kommunistiska partiets förtroendemen, vilken ägt rum i Moskva, fattades mycket viktiga beslut. Lenin uppträdde med ett programtal, i vilket han påpekade, att det vore absolut nödvändigt att offra allt för bönderna. "Vår förra plattform", sade han bland annat, "för en överenskommelse med bönderna är för vidlyftig. Vi måste bygga upp en union mellan arbetarna och bönderna på basis av varuutbyte. Vi komma att få varor från utlandet enligt nu avslutade handelsavtal. Det är nödvändigt att lämna koncessioner åt utländska kapitalister. Utan en utvecklad storindustri är ingen socialism möjlig. De mindre industrierna måste genast överlämnas till det privata initiativet. Vi måste offra allt för att komma till tals med de utländska kapitalisterna och få maskiner."

Ett allmänt intryck av konferensen är, att Lenin har lust att regera ensam och med stark hand.

Husmor vid Birkas Hushållsskola önskar

== tomma flaskor ==

Vi bedja härmed snälla damer och herrar i Reval, som kunna undvara någon tom flaska, hämta sådana till fru M. Koch, Riddaregat. 3.

Birkas' folkhög-, lantmanna- == och lanthushållsskola ==

börjar sin andra årskurs den 20 oktober nästkommande höst. Så långt utrymmet medgiver mottagas såväl manliga som kvinnliga elever, dock ingen under 16 år. Anmälan jämte prästbetyg torde vara inlämnad senast den 15 aug. till undertecknad, som även står till tjänst med vidare upplysningar.

Kaleb Andersson.